

راه های دست یابی به هدایت باطنی امام زمان (عج)

زهره جباری^۱

منصوره اللهیاری^۲

چکیده

هدایت باطنی، به معنای ارتباط قلبی و روحانی با امام زمان (عج)، کلید رسیدن به حقیقت و سعادت انسان است. این ارتباط، فراتر از ظواهر، در عمق جان نفوذ کرده و فرد را در مسیرم کال یاری می‌رساند. راه‌های دستیابی به این هدایت شامل توسل و دعا‌های مخصوص، عمل خالصانه به آموزه‌های دینی، انتظار فعال و سازنده با مسئولیت‌پذیری اجتماعی، پابندی به اخلاق و عدالت در تمام ابعاد زندگی، تلاش برای اتحاد و همدلی در جامعه با تاکید بر رفع اختلافات، و تربیت نسل‌های آینده بر اساس ارزش‌های مهدوی و با بهره‌گیری از روش‌های نوین آموزشی است. این مقاله، با تکیه بر منابع معتبر و آموزه‌های دینی، به بررسی راهکارهای عملی و کاربردی برای تقویت ارتباط روحی و معنوی با امام زمان (عج) می‌پردازد، تا فرد بتواند در مسیر معرفت و هدایت قرار گیرد، از فتنه‌ها و گمراهی‌ها مصون بماند، با بصیرت و آگاهی در برابر چالش‌ها ایستادگی کند، و زمینه را برای ظهور و برقرار شدن جامعه مهدوی فراهم آورد. ارجاعات معتمد در متن، گواه اهمیت و صحت این راهکارها و آموزه‌ها هستند. این مقاله می‌کوشد تا با ارائه راهکارهای عملی، گامی موثر در راستای تحقق جامعه‌ای منتظر و آماده بردارد.

کلید واژه: هدایت باطنی، امام زمان (عج)، دعا و توسل، انتظار فعال، اخلاق مهدوی، جامعه مهدوی

۱. دکتری فقه و اصول.

۲. طلبه سطح ۲ حوزه علمیه الزهراء (سلام الله علیها) قروه (نویسنده مسئول)

مقدمه

در دنیای پرچالش و پیچیده امروز، جوامع بشری با بحران‌های متعددی در زمینه‌های اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی مواجه هستند. این بحران‌ها، که ناشی از دوری از ارزش‌های الهی و معنوی است، نیازمند راهکارهایی اساسی و عمیق برای حل و فصل می‌باشند. در این میان، آموزه‌های دینی و معنوی، به ویژه در اسلام، همواره به عنوان منبعی غنی برای هدایت و سعادت بشر مطرح بوده‌اند. یکی از مهم‌ترین این آموزه‌ها، مسئله “مهدویت” و انتظار ظهور منجی است. باور به وجود امام مهدی (عج) و انتظار ظهور ایشان، نه تنها یک اعتقاد تاریخی، بلکه یک نیروی محرکه برای اصلاح و تعالی فردی و اجتماعی است. با این حال، بهره‌مندی کامل از این ظرفیت عظیم، مستلزم درک صحیح و عمیق از مفهوم “هدایت باطنی” امام و راه‌های دستیابی به آن است. متأسفانه، در بسیاری از جوامع اسلامی، مفهوم انتظار و مهدویت به صورت سطحی و غیرفعال درک شده و به ابعادی عملی و کاربردی آن توجه کافی مبذول نمی‌گردد. این در حالی است که “هدایت باطنی” امام، به عنوان یک ارتباط قلبی و معنوی، می‌تواند نقش بسیار مؤثری در جهت‌دهی به زندگی فردی و اجتماعی، تقویت ارزش‌های اخلاقی و معنوی، و ایجاد آمادگی برای ظهور ایفا کند. بنابراین، مسئله اصلی این است که چگونه می‌توان با استفاده از آموزه‌های دینی و معنوی، به ویژه مفهوم “هدایت باطنی” امام مهدی (عج)، راهکارهای عملی و کاربردی برای حل بحران‌های موجود و ایجاد یک جامعه سالم، پویا و منتظر ارائه داد؟ به عبارت دیگر، سوالات کلیدی که در این زمینه مطرح می‌شوند عبارتند از: هدایت باطنی امام مهدی (عج) چیست و چه ابعادی دارد؟ چه موانعی بر سر راه دستیابی به این هدایت وجود دارد؟ چگونه می‌توان با رفع این موانع، زمینه را برای تقویت ارتباط قلبی و معنوی با امام فراهم کرد؟ نقش فرد، خانواده، جامعه و نهادهای دینی در این زمینه چیست؟ چه راهکارهای عملی و کاربردی برای بهره‌مندی از هدایت باطنی امام و تحقق اهداف مهدوی وجود دارد؟ یافتن پاسخ‌هایی دقیق و جامع به این سوالات، می‌تواند گامی مهم در جهت احیای مفهوم واقعی انتظار، تقویت ارتباط با امام زمان (عج)، و ایجاد یک جامعه منتظر و آماده برای ظهور باشد.

پرداختن به موضوع “راه‌های دستیابی به هدایت باطنی امام مهدی (عج)” از این جهت ضروری و مهم است که می‌تواند به تقویت ایمان و اعتقاد، ارتقای سطح معنویت، ایجاد انگیزه برای اصلاح و تغییر، آمادگی برای ظهور، و مقابله با انحرافات کمک کند. در واقع، این موضوع،

کلیدی برای بهره‌مندی از ظرفیت عظیم مهدویت در جهت حل بحران‌های موجود و ایجاد یک جامعه سالم، پویا و منتظر است.

تحقیقات در حوزه مهدویت و هدایت باطنی، سابقه‌ای طولانی در مطالعات اسلامی دارد. از صدر اسلام تاکنون، علمای شیعه و سنی همواره به موضوع غیبت امام زمان (عج)، وظایف منتظران و راه‌های ارتباط معنوی با ایشان پرداخته‌اند. این مقاله با هدف ارائه راهکارهای عملی برای دستیابی به هدایت باطنی امام زمان (عج)، بر محورهای زیر تمرکز دارد: تعریف و مفهوم‌شناسی، ضرورت و اهمیت هدایت باطنی، راه‌های دستیابی به هدایت باطنی، دعا و توسل، انتظار پویا و مسئولیت‌پذیر، خودسازی و تهذیب نفس، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و جامعه‌سازی، نقش علماء و رهبران دینی، تحلیل کاربردی، منابع و مستندات، خلاصه و جمع بندی، این مقاله با این رویکرد، تلاش می‌کند تا پاسخی جامع به نیاز مخاطبان در زمینه دستیابی به هدایت باطنی امام زمان (عج) ارائه دهد.

مفاهیم

○ **هدایت:** راهنمایی کردن، راه نمودن، دلالت کردن، رهبری کردن، راهی به چیزی نمودن. این راهنمایی می‌تواند به سوی خیر یا شر باشد، اما در استعمال قرآنی و دینی، بیشتر به معنای راهنمایی به سوی حق و صلاح به کار رفته است.

○ **باطنی:** درونی، پنهان، نهانی، آنچه در درون است و دیده نمی‌شود، خلاف ظاهر. در اصطلاح، به معارف و حقایق اطلاق می‌شود که درک آن‌ها نیازمند عمق بخشیدن به معرفت و سیر درونی است و صرفاً با ظاهر و حس قابل دریافت نیست.

○ **هدایت باطنی:** ارتباط عرفانی و قلبی فرد با امام زمان (عج)، و رسیدن به مرحله قرب قلبی و معرفتی.

○ **امام:** پیشوا، رهبر، کسی که در جلو قرار دارد و دیگران از او پیروی می‌کنند. این واژه در اصل به معنای کسی است که مردم به او اقتدا می‌کنند، چه در نماز و چه در امور دیگر زندگی. در اصطلاح شیعه، به جانشینان برحق پیامبر اکرم (ص) اطلاق می‌شود که منصب امامت، امری الهی است.

○ **زمان:** وقت، دوره، مدت، آنچه در آن اشیاء حادث می‌شوند.

○ **امام زمان (عج):** ولی عصر و قائم آخرالزمان، امام دوازدهم شیعه که ظهورش موفقیت بشر را رقم می‌زند.

○ **انتظار:** چشم به راه بودن، چشم داشتن، توقع داشتن، مراقبت کردن، مترصد بودن. در واقع به معنای امید بستن به وقوع امری در آینده و آمادگی برای آن است. در بحث مهدویت، انتظار به معنای امید به ظهور امام زمان (عج) و آمادگی فردی و جمعی برای دولت کریمه ایشان است.

○ **فعال:** کنشگر، پویا، کوشا، کسی که به انجام کاری اقدام می‌کند و منفعل نیست. در مقابل “منفعل” یا “غیرفعال” قرار می‌گیرد.

○ **انتظار فعال:** باور و تلاش مستمر و فعال در راستای ظهور و آماده‌سازی جامعه منتظر.

○ **دعا:** خواندن، صدا زدن، خواهش کردن، درخواست کردن. در اصطلاح دینی، به معنای خواندن خداوند و طلب حاجت از اوست.

○ **توسل:** رسیدن به چیزی، وسیله قرار دادن، چنگ زدن به چیزی برای رسیدن به مقصود. در اصطلاح دینی، به معنای واسطه قرار دادن اولیای الهی (مانند پیامبر و اهل بیت علیهم السلام) برای رسیدن به درگاه خداوند و برآورده شدن حاجات است.

○ **دعا و توسل:** ارتباط روحانی و عاطفی با امام، از طریق دعا‌های مستحبی و ذکرهای خاص.

○ **اخلاق:** خو، طبیعت، سرشت، سیره و روش. علم اخلاق به بررسی صفات و ملکات نفسانی انسان و تمییز خوب از بد و باید و نباید در رفتار انسان می‌پردازد.

فصل سوم : موانع دست یابی به هدایت باطنی

➤ **گناه و معصیت :** گناهان، به ویژه گناهان کبیره، حجاب های ضخیمی بین انسان و امام زمان (عج) ایجاد میکنند و نور هدایت ایشان را در دل خاموش میسازند.

➤ **غفلت و دنیازدگی :** دنیاطلبی، سرگرم شدن به مادیات و فراموشی یاد خدا و امام زمان (عج)، مانع بزرگی بر سر راه دریافت هدایت باطنی است.

➤ **خودبزرگ بینی و کبر :** تکبر و خود بینی، صفاتی است که انسان را از پذیرش حق و هدایت باز میدارد و باعث دوری از درگاه الهی و اهل بیت (ع) میشود.

➤ **بدبینی و سوءظن به اولیاء الهی :** بدبینی نسبت به علمای عامل، نمایندگان امام زمان (عج) و حتی نسبت به خود امام زمان (عج) در صورت عدم درک، مانع دریافت هدایت است.

➤ **سستی در انجام واجبات و ترک محرمات :** سهل انگاری در انجام اوامر الهی و ارتکاب نواهی، باعث تیره شدن دل و دوری از نور هدایت می گردد.

فصل چهارم: شواهد و کرامات در زمینه هدایت باطنی

حکایات و داستانهای واقعی : این بخش شامل نقل حکایات و داستانهایی از علمای ربانی، عرفا و مؤمنان که در دوران غیبت از هدایت های باطنی امام زمان (عج) بهره مند شده اند، خواهد بود. این حکایات اغلب در کتب اخلاقی و سیره بزرگان ثبت شده است.

خوابهای صادق : خوابها در صورت صحیح بودن و انطباق با موازین شرعی و عقلانی، میتوانند راهی برای دریافت هدایت و بشارت از سوی امام زمان (عج) باشند. البته باید در تعبیر خواب احتیاط و به متخصصان آن مراجعه نمود.

الهامات قلبی و شهودی : گاهی انسان در دل خود احساس میکند که مسیری را باید طی کند یا از امری اجتناب نماید. این الهامات در صورت تطابق با تعالیم الهی، میتواند نشانه ای از هدایت باطنی باشد.

نتیجه گیری

دستیابی به هدایت باطنی امام زمان (عج) در عصر غیبت، امری ممکن و ضروری است و برای رسیدن به هدایت باطنی و اتصال دل به امام عصر(عج) لازم است از مجموعه راهکارهای عملی، معنوی و فرهنگی بهره‌مند شد. این هدایت از طریق توسل، دعا، عمل، اخلاق، انتظار فعال، تربیت نسل، ذکر، تبعیت از دستورات الهی، تزکیه نفس، مطالعه سیره اهل بیت(ع) و برپایی مجالس یاد ایشان حاصل میشود. موانعی چون گناه، غفلت و کبر، مانع این فیض الهی هستند و رفع آنها، کلید گشودن درب های هدایت است. منتظر واقعی کسی است که باتلاش در جهت خودسازی و آمادگی، همواره دل خود را به انوار هدایت امام زمان (عج) روشن نگه دارد.

فهرست

۱. صدوق، محمد بن علی بن بابویه (شیخ صدوق) (بی‌تا) کمال‌الدین و تمام‌النعمة. تهران: اسلامیه.
۲. طوسی، محمد بن حسن (شیخ طوسی). (۵۰۴۱ ق) الغیبة. قم: آل‌البيت (ع) لاحیاء التراث.
۳. مجلسی، محمد باقر. (۳۰۴۱ ق). بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار. بیروت: مؤسسه الوفاء.
۴. کلینی، محمد بن یعقوب. (۷۰۴۱ ق). الأصول من الکافی. تهران: دار الکتب الإسلامیة.
۵. حرّ عاملی، محمد بن حسن. (۹۰۴۱ ق). وسائل الشیعة إلى تحصیل مسائل الشریعة. قم: مؤسسه آل‌البيت (ع) لاحیاء التراث.
۶. خمینی، روح‌الله. (۳۸۳۱ ش). شرح چهل حدیث. تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
۷. قشیری، عبد‌الکریم بن هوازن. (۵۷۳۱ ش). ترجمه رساله قشیریة. تهران: انتشارات سنایی.
۸. راغب اصفهانی، حسین بن محمد. (۲۱۴۱ ق). المفردات فی غریب القرآن. بیروت: دارالعلم.
۹. حسینی، سید هاشم. (۸۳۱ ش). مکیال المکارم فی فوائد الدعاء للقائم (عج). قم: مؤسسه الجواد.
۱۰. رایجیان، علی‌اکبر. (۵۹۳۱ ش). انتظار بهار رسید. قم: نشر یاقوت.
۱۱. کامل سلیمان. (۱۲۴۱ ق). يوم الخلاص: فی ظهور الامام المهدي. قم: انصاریان.

۱۲. مقالات علمی و پژوهشی در نشریات حوزه مهدویت و علوم اسلامی.
۱۳. علامه طباطبایی، محمدحسین. المیزان فی تفسیر القرآن. قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۶۲. (ج ۱، ص ۱۸۳)
۱۴. شیخ صدوق، محمد بن علی بن بابویه. کمال الدین و تمام النعمه. تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۹۵ ق. (ص ۳۷۸)
۱۵. ناصر، سید حسن. “مراسمات مذهبی و تأثیر آن بر هدایت باطنی”، پژوهش‌های فرهنگی، سال ۱۱، شماره ۳، ۱۳۹۷. (صص. ۴۵-۶۰)